

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจการค้าผ่านแดนและชายแดนไทย: ภาพสะท้อนปี 2568

จิตเกษม พรประพันธ์ และสุเมธ พฤษฤกษ์ *

ท่านผู้อ่านอาจมองว่าการค้าชายแดนเป็นเพียงการซื้อปิ้งบริเวณที่ติดกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ตลาดริมเมย (แม่สอด) ตลาดท่าขี้เหล็ก (แม่สาย) ตลาดโรงเกลือ (อรัญประเทศ) ตลาดอินโดจีน (หนองคาย) ตลาดขาวแดง (ปางดงเบงฮาร์) และอื่นๆ ซึ่งมีสัดส่วนเพียงประมาณ 1 ใน 10 ของการค้าระหว่างประเทศของไทย แต่ในความเป็นจริง การค้าชายแดน คือ เส้นเลือดสำคัญของเศรษฐกิจจังหวัดชายแดน ทั้งด้านการค้า การจ้างงาน การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ และบริการที่เชื่อมโยงกับการเคลื่อนย้ายคนและสินค้า หากเส้นเลือดนี้ตีบตัน เศรษฐกิจทั้งพื้นที่ก็จะสะดุดและชะงักตามไปด้วย

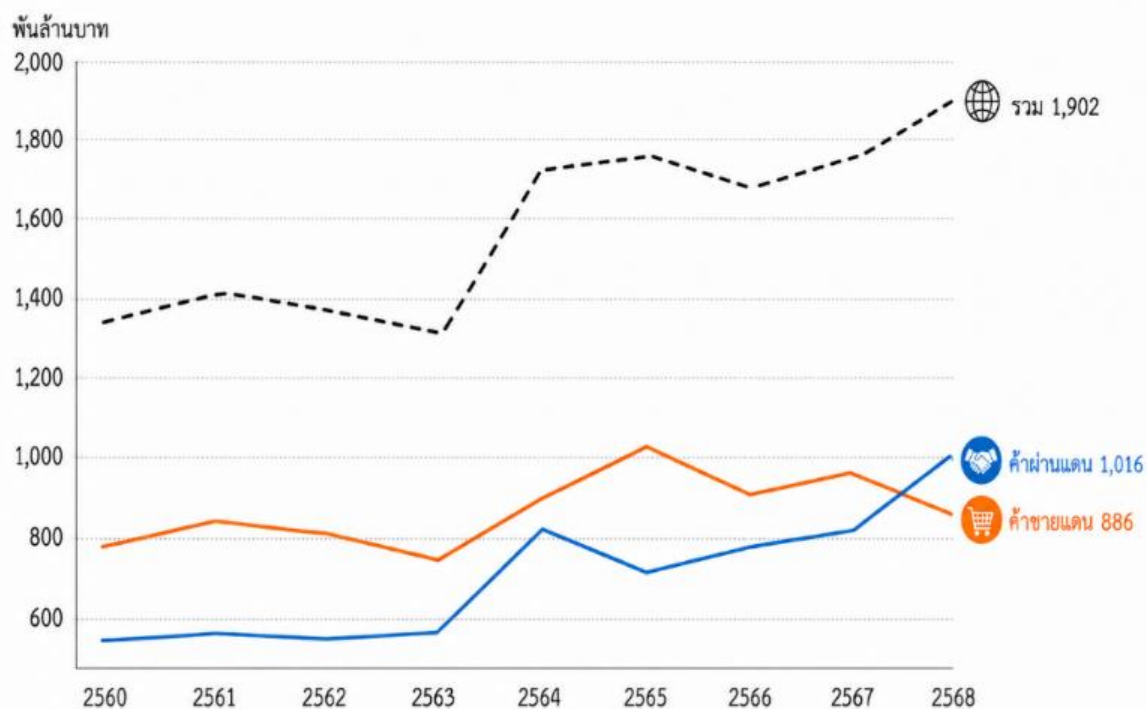
ปี 2568 ที่ผ่านมา ทุกท่านคงเห็นแล้วว่าโลกกำลังเข้าสู่ยุคที่ “ความไม่แน่นอน” กลายเป็นต้นทุนปกติของทุกภาคเศรษฐกิจ ทั้งจากภูมิรัฐศาสตร์โลก การแข่งขันในการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานโลก สำหรับไทย เราจะต้องเผชิญผลกระทบจากการสู้รบระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดน และการสู้รบบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา รวมถึงปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ สแกมเมอร์ และบ่อนคาสิโนในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งล้วนเป็นเหตุการณ์ไม่ปกติและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนอย่างลึกซึ้ง ทำให้ปีที่ผ่านมาเป็นปีที่ “เศรษฐกิจชายแดนสะดุด” และเป็นปีที่เราเห็นสัญญาณว่า “โครงสร้างเศรษฐกิจชายแดนไทยอาจไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป”

บทความนี้นำเสนอมุมมองการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของการค้าชายแดนและผ่านแดนที่จะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจชายแดนไทย ทั้งในมิติการค้าผ่านแดน การค้าชายแดน และเศรษฐกิจท้องถิ่นให้ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป โดยเริ่มจากการเสนอภาพรวมการค้าตามแนวชายแดน สถานการณ์รายพรมแดนและนัยต่อการค้าและเศรษฐกิจในพื้นที่ ข้อมูลที่ใช้นำมาจากการประมวลผลข้อมูลการค้าชายแดนจากกรมศุลกากร การลงพื้นที่และหารือกับผู้ประกอบการ ภาคการค้า อุตสาหกรรม และหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดพื้นที่ชายแดน ภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจและธุรกิจ Business Liaison Program (BLP) ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพรวมการค้าผ่านแดนและชายแดนปี 2568: การค้าผ่านแดนขยายตัวแรงขึ้น ขณะที่การค้าชายแดนหดตัวค่อนข้างแรง

การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของไทย ปี 2568 มีมูลค่าประมาณ 1.9 ล้านล้านบาท ขยายตัวจากปีก่อนหน้าประมาณ 6% ตามการค้าผ่านแดนที่ขยายตัวได้ถึง 23% โดยเป็นปีแรกที่แซงหน้าการค้าชายแดนจากการเชื่อมโยงกับผู้เล่นหลักในห่วงโซ่อุปทานโลก ได้แก่ จีน สิงคโปร์ และเวียดนามผ่านประเทศลาวและมาเลเซีย สวนทางกับการค้าชายแดนที่ลดลงกว่า 8% จากปีก่อนลงไปอยู่ระดับต่ำสุดหลังโควิด (รูปที่ 1) โดยสาเหตุหลักมาจากความไม่สงบ ตลอดจนการปราบปรามทุนเทาและสแกมเมอร์ตามแนวชายแดน กัมพูชาและเมียนมาที่มีแนวโน้มยึดถือ

รูปที่ 1 มูลค่าการค้าขายแดนและผ่านแดนของไทยปี 2568

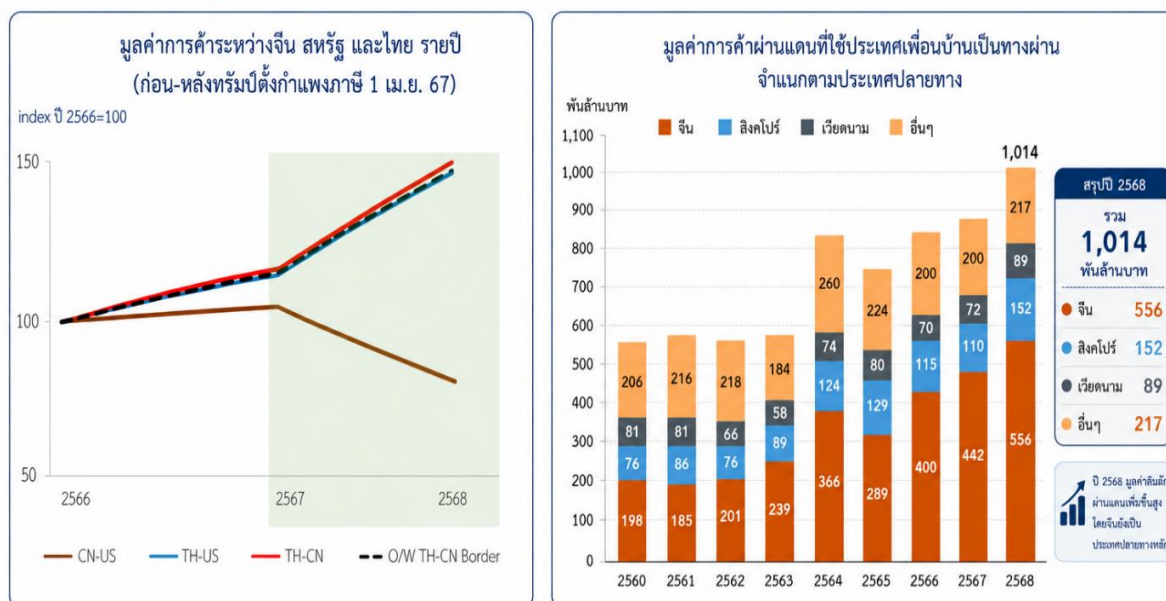

ที่มา: กรมศุลกากร คำนวณโดยผู้เขียน

1. การค้าผ่านแดนขยายตัวเร่งขึ้นและเชื่อมโยงโซ่อุปทานภูมิภาค ภายใต้แรงกดดันจากสงครามการค้าระหว่างมหาอำนาจ

สงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐทำให้การเชื่อมโยงการค้าระหว่างจีนกับไทยขยายตัวขึ้น เมื่อสหรัฐตั้งกำแพงภาษีในระดับสูง ทั้งจีนและไทยต่างก็หาตลาดใหม่เพื่อระบายสินค้าของตน หรือหาทางหลีกเลี่ยงกำแพงภาษีที่สหรัฐตั้งไว้ให้แต่ละประเทศไม่เท่ากัน เราจึงได้เห็นทั้งปรากฏการณ์ China flooding ที่จีนระบายสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าทุนมายังไทย ซึ่งรวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคราคาต่ำกว่า 1,500 บาท ที่ขายผ่าน online shopping platform ขยายตัวอย่างก้าวกระโดดในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน หรือการเข้ามาลงทุนตั้งโรงงานในไทยโดยมี import contents สูงเพื่อเลี่ยงกำแพงภาษี ในทางกลับกัน ไทยก็ส่งสินค้าไปจีนมากขึ้น จะเห็นได้ว่าหลัง Trump's Liberation Day มูลค่าการค้าระหว่างจีน-สหรัฐ ปี 2568 ลดลง ขณะที่การค้าระหว่างไทย-จีน และไทย-สหรัฐเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับมูลค่าการค้าผ่านแดนประเทศเพื่อนบ้านระหว่างไทย-จีน ปี 2568 ที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (รูปที่ 2) การปรับโครงสร้างการค้าภายในภูมิภาคดังกล่าวทำให้เราเห็นมูลค่าการค้าผ่านแดนของไทยขยายตัวเร่งขึ้นจากพรมแดนไทย-ลาว และไทย-มาเลเซียซึ่งอยู่บนเส้นทางเชื่อมโยงการค้า One Belt One Road

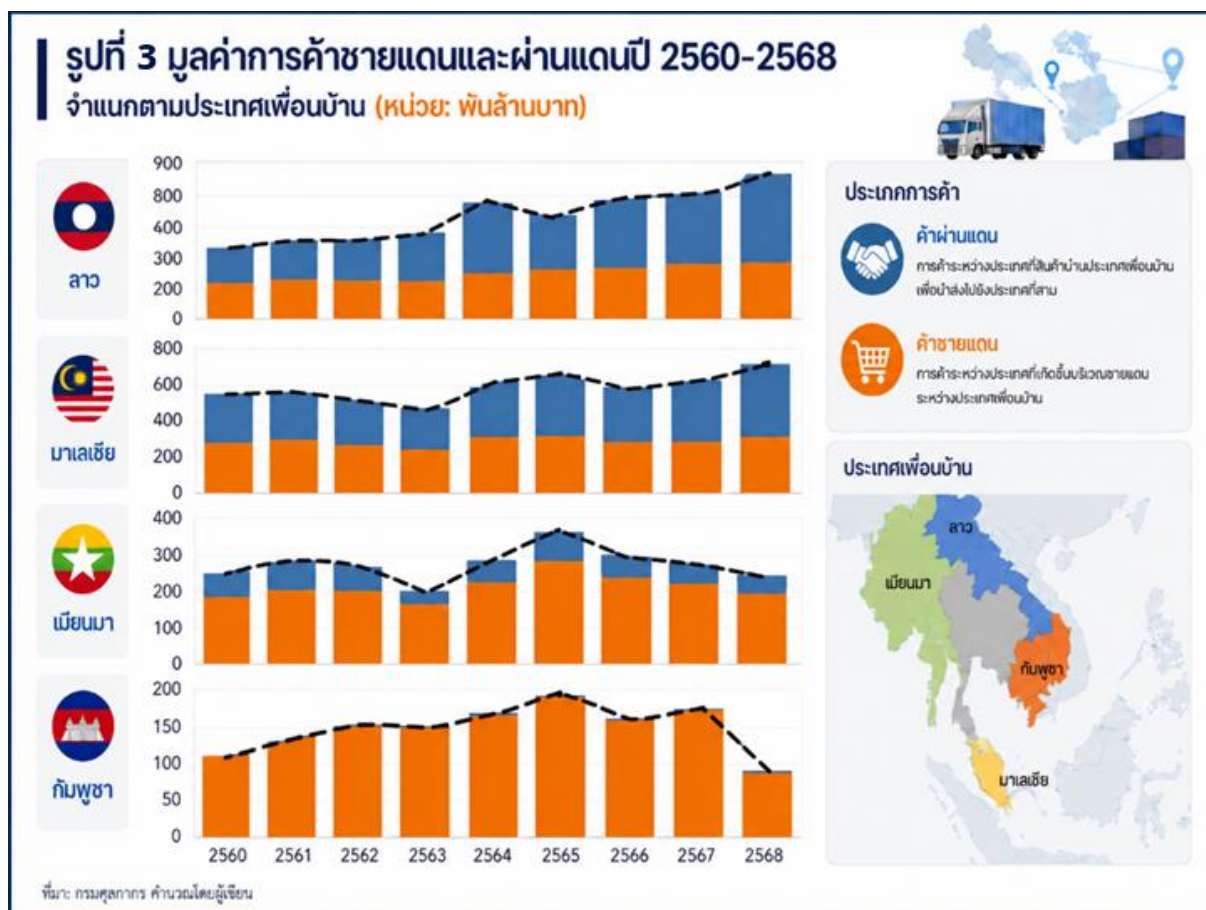
รูปที่ 2 มูลค่าการค้าระหว่างจีน สหรัฐ และไทยก่อน-หลัง Trump's Liberation Day และมูลค่าการค้าผ่านแดนประเทศเพื่อนบ้าน จำแนกตามประเทศปลายทาง

ที่มา: Trade Map, กรมศุลกากร คำนวณโดยผู้เขียน

ลาว: ศูนย์รวมการขนส่งทางบกเชื่อมโยงจีน-อาเซียน

การค้าผ่านแดนทางลาวเติบโตในอัตราเร่งขึ้นกว่า 32% ในปี 2568 จากภาคอีสานเติบโตดีจากด่านมุกดาหารผ่านเส้นทาง R9 ขยายตัวที่ 42% เนื่องจากเป็นถนนที่เรียบที่สุดที่เชื่อมโยงไทยกับจีน จึงถูกใช้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์และเครื่องใช้ไฟฟ้า (ซึ่งอ่อนไหวต่อแรงสั่นสะเทือน) ระหว่างไทย-จีน กว่า 80% ของมูลค่าส่งออก hard disk drive จากไทยไปจีนใช้ช่องทางนี้ ซึ่งเติบโตดีตามวัฏจักรอิเล็กทรอนิกส์ อีกด้านหนึ่งที่สำคัญคือ ด่านนครพนมผ่านเส้นทาง R12 ขยายตัวที่ 27% เนื่องจากเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดเชื่อมโยงไทย-จีน จึงถูกใช้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งผลไม้ไปจีน ทุเรียนส่วนใหญ่ที่ส่งไปจีนส่งผ่านช่องทางนี้ (รูปที่ 4) ขณะที่ด่านเชียงของ จ.เชียงราย ที่เชื่อมโยงกับเส้นทาง R3A หดตัวเล็กน้อยที่ 1% แต่ยังคงเป็นหนึ่งในช่องทางการค้าหลักกับจีนผ่านลาว โดยเฉพาะผลไม้ อย่างไรก็ตาม สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ไม่ได้ผลิตในพื้นที่จังหวัดชายแดนจึงไม่ได้ช่วยการจ้างงาน การผลิต และการบริโภคในพื้นที่มากนัก เราจึงเห็นเพียงกิจกรรมการขนส่งและคลังสินค้าที่ได้รับผลดีจากการค้าผ่านแดนดังกล่าว (รูปที่ 5)

อย่างไรก็ดี ช่องทางการค้าดังกล่าวกำลังเผชิญความเสี่ยงจากการแผนยุทธศาสตร์ด้านทางโลจิสติกส์ของทางจีนที่เปลี่ยนไปเน้นผลักดันการขนส่งผ่านรถไฟจีน-ลาว และการขนส่งทางน้ำผ่านแม่น้ำโขงมากขึ้น อาจส่งผลให้ความสำคัญของเส้นทางที่เราใช้เป็นช่องทางหลักในการขนส่งสินค้าไปจีนจะลดลงในระยะต่อไป

รูปที่ 4 เส้นทาง ด้านส่งออกและนำเข้าสำคัญไทย-จีน

ทางบก
6 เส้นทาง

ทางรถไฟ
1 เส้นทาง

ทางเรือ
1 เส้นทาง

1) ขนส่งทางบก (รถยนต์)

	ไทย	ลาว	เมียนมา	เวียดนาม	จีน
R3A	เชียงของ/เชียงราย	ห้วยทราย	-	-	เชียงรุ่ง / คุณหมิง
R3B	แม่สาย/เชียงราย	-	ท่าขี้เหล็ก / เชียงตุง / เมืองลา	-	คุณหมิง
R8	บึงกาฬ	ปากซัน / น้ำพาว	-	ฮานอย / หลั่วเซิน	หนานหนิง
R12	นครพนม	ท่าแขก / บาวพาว	-	จาลอ	หนานหนิง
R9 เส้นทางที่ 1	มุกดาหาร	สะหวันนะเขต	-	ลาวบาว / ฮานอย / หูห์จี้	หนานหนิง
R9 เส้นทางที่ 2	มุกดาหาร	สะหวันนะเขต	-	เวียดนามตอนกลาง / หม่องก่าย	ดงช้าง / หนานหนิง

2) ขนส่งทางรถไฟ

รถไฟไทย-ลาว-จีน: หนองคาย → เวียงจันทน์ → จิงเจียง → หลวงพระบาง →
บ่อเต็น / ไม่หาน → สิบสองปันนา → คุณหมิง

● เส้นทางรถไฟสายหลักเชื่อมไทย-ลาว-จีนตอนใต้

3) ขนส่งทางเรือ (แม่น้ำโขง)

ท่าเรือเชียงของ ↔ ท่าเรือกวนเหล่ย์

● เส้นทางขนส่งทางน้ำในแม่น้ำโขง

ภาพรวม

โครงสร้างเส้นทางขนส่งไทย-จีนกำลังเปลี่ยน
จากการพึ่งพาเส้นทางถนน เป็นให้ความสำคัญกับเส้นทางรถไฟมากขึ้น

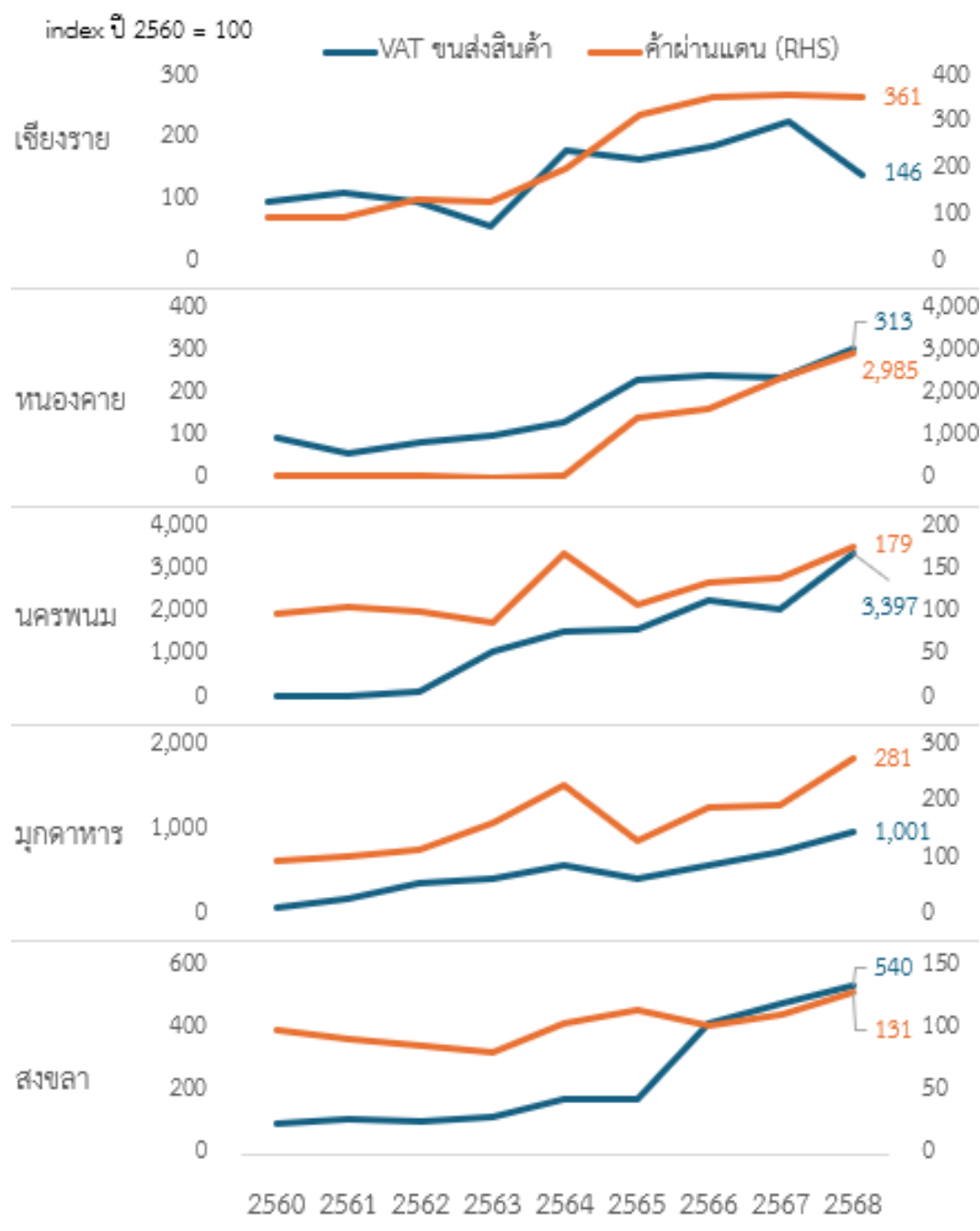
ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

มาเลเซีย: ช่องทางบกสู่สิงคโปร์ (ศูนย์กลางขนส่งทางทะเล)

ด้านมาเลเซีย มูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียยังขยายตัวต่อเนื่อง โดยปี 2568 ขยายตัวที่ 9.1% อยู่ที่ 6.7 แสนล้านบาท จากการค้าผ่านแดนที่ขยายตัว 15.3% ซึ่งมีสิงคโปร์และจีนเป็นประเทศปลายทางสำคัญ โดยสินค้าส่งออกหลักได้แก่ ยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ (ส่วนใหญ่เพื่อไปผลิตยางล้อที่จีน) เครื่องมือสื่อสารและชิ้นส่วน ตลอดจนเครื่องจักรและอุปกรณ์ โดยใช้การขนส่งทางบกผ่านด่านสะเดาและ

ปาดังเบซาร์เป็นช่องส่งออกหลัก ขณะที่การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนด้านสุโขทัย-โก-ลกที่สถานีรถไฟก็ยังไม่เชื่อมต่อกับสถานีรถไฟโกตาบารูและท่าเรือสำคัญด้านตะวันออกของมาเลเซีย ถ้าหากเชื่อมโยงกันได้ พื้นที่ชายแดนได้ยังมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติม ล่าสุดโครงการรถไฟ East Coast Rail Link (ECRL) ที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่เชื่อมฝั่งตะวันออกฝั่งทะเลจีนใต้และตะวันตกฝั่งอันดามันกำลังจะเริ่มให้บริการเฟสแรกช่วงต้นปี 2570 ซึ่งจะช่วยตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายของทั้งภาคตะวันออกของมาเลเซีย และพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ก็อาจได้รับผลประโยชน์ได้จากประโยชน์ของโครงการนี้ด้วย

รูปที่ 5 มูลค่าการค้าผ่านแดนและยอดขายฐาน VAT หมวดชนสงและคลังสินค้าปี 2560-2568 ของกลุ่มจังหวัดที่เป็นช่องทางเชื่อมโยง One Belt One Road (index ปี 2560 = 100)

ที่มา: VAT จากกรมสรรพากร มูลค่าค้าผ่านแดน จากกรมศุลกากร คำนวณโดยผู้เขียน

2. ปัญหาความไม่สงบและทุนเทาเขย่าโครงสร้างเศรษฐกิจการค้าชายแดน

ภาพการค้าชายแดนที่หดตัวลงไม่ได้เป็นเพียงผลจากวัฏจักรเศรษฐกิจหรือกำลังซื้อที่อ่อนแรงเท่านั้น แต่สะท้อนแรงกระแทกเชิงโครงสร้างจากปัญหาความมั่นคง ความไม่สงบทางการเมือง และการแทรกซึมของกิจกรรมผิดกฎหมายตามแนวชายแดน โดยเฉพาะชายแดนเมียนมาและกัมพูชา ตามรายงานของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ประเมินว่ามีผู้ถูกค้ามนุษย์มากกว่า 220,000 คนถูกกักขังในศูนย์หลอกลวงในเมียนมาและกัมพูชา

เมียนมา: ทุนเทาแทรกซึมภายใต้ความขัดแย้งภายในประเทศ

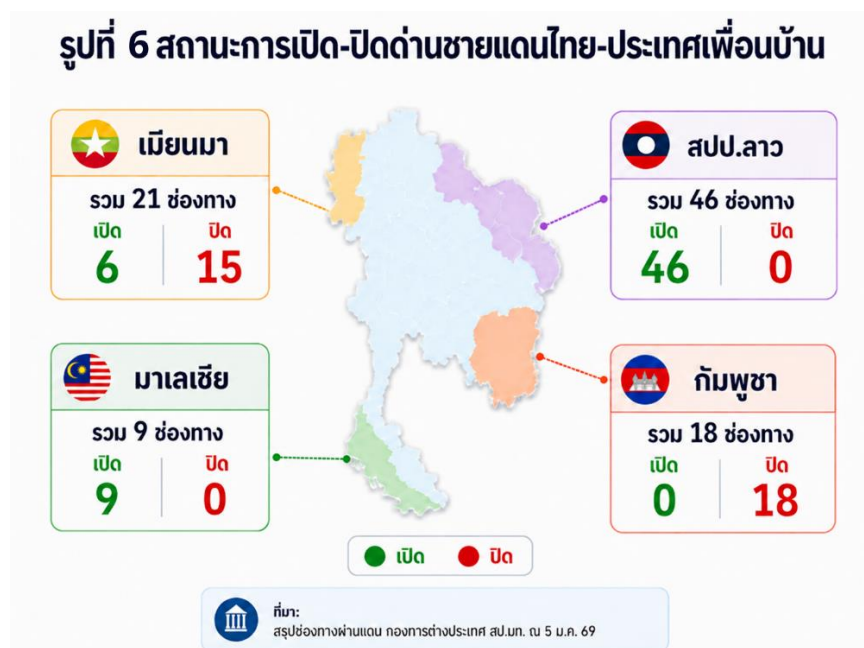
ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะรัฐกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนไทย-เมียนมารุนแรงขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2566 ประกอบกับแก๊งค์สแกมเมอร์ทุนเทาที่เคยอยู่ตามตะเข็บชายแดนจีนและถูกทางการจีนปราบปรามย้ายเข้ามาดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เมียวดี ทำให้หลังโควิด กิจกรรมการค้าและเศรษฐกิจผ่านด่านแม่สอด จังหวัดตาก บวมมาก มูลค่าการค้าชายแดนและกิจกรรมเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับทุนเทาโตอย่างก้าวกระโดด สอดคล้องกับทั้งข้อมูลการส่งออกโทรศัพท์มือถือและสมาร์ทโฟนผ่านด่านแม่สอดไปยังเมียนมาที่เพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติจากประมาณ 60 ล้านบาทต่อปีช่วงก่อนโควิด (ปี 2560-2562) กระโดดมาเป็นประมาณ 4,000 ล้านบาท ตั้งแต่ปี 2565 ถึง 2568¹ (ล่าสุด ยังไม่เห็นผลของการปราบปรามทุนเทาต่อยอดส่งออกโทรศัพท์มือถือและสมาร์ทโฟนผ่านด่านแม่สอด โดยยอดส่งออกรวม 5 เดือนแรกของปี 2569 คิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของทั้งปี 2568) และข้อมูลจากผู้เขียนได้รับการลงพื้นที่ที่ด่านแม่สอด พบว่า ในช่วงดังกล่าว มีความต้องการวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างเพื่อสร้างบ่อนการพนันและศูนย์หลอกลวงรวมทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อเลี้ยงประชากรแฝงจำนวนมากจากแหล่งต่างๆ ซึ่งดึงดูดให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจฝั่งไทย โดยเฉพาะภาคการค้าและบริการของแม่สอดขยายตัวตามไปด้วย

เศรษฐกิจชายแดนบางส่วนในช่วงที่ผ่านมาจึงเติบโตบน “กิจกรรมสีเทา” เมื่อมีการปราบปรามก็ส่งผลให้กำลังซื้อในพื้นที่หดหายไป และทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นกลับเข้าสู่ระดับปกติ การที่ทางการจีน ลาว เมียนมา และไทยร่วมกันปราบปรามสแกมเมอร์และทุนเทาตามแนวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนของจังหวัดที่อยู่ใกล้ศูนย์หลอกลวง โดยเฉพาะจังหวัดตาก ตัวเลขยอดขายฐาน VAT หมวดการขายส่งและการขายปลีกช่วงปี 2565 และ 2566 โตเฉลี่ยปีละกว่า 30% และปี 2567 ทรงตัวในระดับสูง เมื่อทางการเร่งปราบปรามสแกมเมอร์ทุนเทาในพื้นที่ในปี 2568 ตัวเลขหมวดดังกล่าวหดตัว 2.5%

กัมพูชา: สถานการณ์สู้รบและท่าทีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันจะทำให้เศรษฐกิจการค้าชายแดนซบเซา สถานการณ์ความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชานำไปสู่การปิดด่านตลอดแนวตั้งแต่ปลายเดือนมิถุนายน 2568 ทำให้การค้าชายแดน “หยุดทั้งระบบ” ในเวลาอันสั้น และหายไปเกือบทั้งหมดในปี 2569 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนรุนแรง อาทิ จังหวัดสระแก้ว ตลาดโรงเกลือซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางการค้า

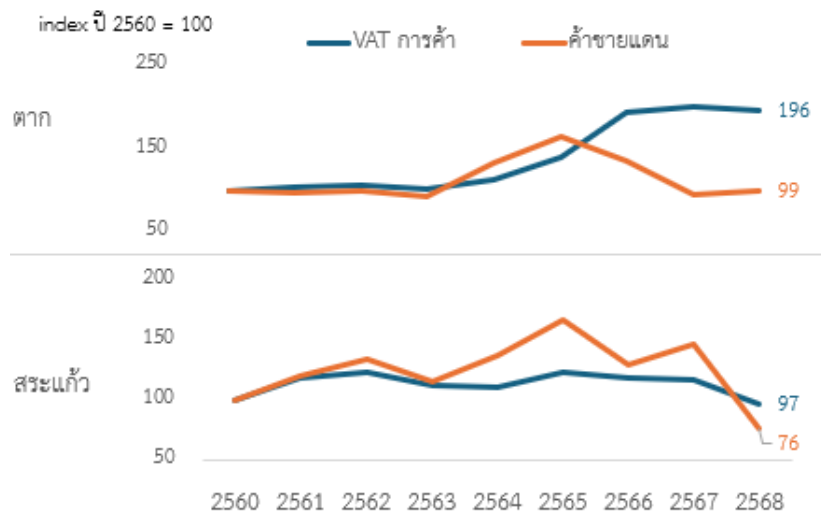
¹ ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ คำนวณโดยผู้เขียน

สำคัญขบเซาลงทันที พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่ที่เป็นชาวกัมพูชาเดินทางกลับประเทศ คนไทยที่เคยเดินทางไปเที่ยวสระแก้วก็หายไปมาก ร้านค้าหลายแห่งต้องปิดตัว สำหรับธุรกิจบริการในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะในอำเภออรัญประเทศได้รับผลกระทบมาก โรงแรม ร้านอาหาร ร้านนวดสปาแทบไม่มีลูกค้า เช่นเดียวกับโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และสุรินทร์ ที่สูญเสียลูกค้าชาวกัมพูชาซึ่งเคยมีสัดส่วน 30-50% ของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ การปิดด่านยังกระทบต่อการส่งออกผลผลิตทางการเกษตร เช่น พุเรียนและมังคุดตกเกรด ปลาสดวายเป็นต้น อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน อาทิ แรงงานเก็บผลไม้และตัดแต่งกิ่งที่มีทักษะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีปัญหาความไม่สงบและทุนเทา เราพบว่าการบริโภคในพื้นที่ (สะท้อนจากยอดขายฐาน VAT หมวดค้าส่งค้าปลีก) ของจังหวัดตากและสระแก้วแปรผันตามกับมูลค่าการค้าชายแดน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากมูลค่าการค้าชายแดนในพื้นที่ดังกล่าวมีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับยอดขายฐาน VAT หมวดค้าส่งค้าปลีกจึงทำให้การค้าชายแดนมีอิทธิพลต่อการค้าส่งค้าปลีกในพื้นที่ กรณีตาก ยอดขายฐาน VAT หมวดค้าส่งค้าปลีกปรับตัวสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตามหลังมูลค่าการค้าชายแดนเร่งขึ้นหลังโควิดจนมีมูลค่าสูงสุดในปี 2565 หรือกรณีสระแก้ว ยอดขายฐาน VAT หมวดค้าส่งค้าปลีกปรับตัวตามมูลค่าการค้าชายแดนอย่างเห็นได้ชัด (รูปที่ 7) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากพื้นที่ว่าทุนเทาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน (จังหวัดชายแดนอื่น อาทิ เชียงราย มูลค่าการค้าชายแดนมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับยอดจากฐาน VAT หมวดค้าส่งค้าปลีกจึงไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว แม้ว่าผู้ประกอบการในพื้นที่ให้ข้อมูลว่าได้รับผลกระทบจากการปราบปรามสแกมเมอร์บริเวณสามเหลี่ยมทองคำทำให้ยอดสั่งซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคและวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างลดลงไปมาก)

รูปที่ 7 มูลค่าการค้าขายแดนและยอดขายฐาน VAT หมวดค้าส่งและค้าปลีกปี 2560-2568 ของจังหวัด
ชายแดนที่มีปัญหาความไม่สงบและทุนเทา (index ปี 2560 = 100)

ที่มา: VAT จากกรมสรรพากร มูลค่าค้าผ่านแดน จากกรมศุลกากร คำนวณโดยผู้เขียน

จากทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การปรับโครงสร้างการค้าการผลิตในภูมิภาคอาเซียนตามแรงกระตุ้นที่เกิดจากความขัดแย้งของประเทศมหาอำนาจ ปัญหาความขัดแย้งและทุนเทาตามแนวชายแดนไม่ได้กระทบเพียง “ตัวเลขการค้า” แต่กำลังเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจชายแดนไทยในหลายมิติพร้อมกัน ทั้งรูปแบบการค้า เส้นทางโลจิสติกส์ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมืองชายแดน การจ้างงาน ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย และอาจเป็นสัญญาณเตือนให้ฉุกละหุกคิดว่า โลกรการค้าและเศรษฐกิจชายแดนจะเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและไม่กลับมาเหมือนเดิมในระยะต่อไป ปี 2568 จึงเป็นหมุดหมายสำคัญ ที่ทุกภาคส่วนต้องกลับมาทบทวนว่า เศรษฐกิจชายแดนของเราจะอยู่บน “ความหวังว่าโลกจะกลับไปเหมือนเดิม” หรือจะเติบโตบน “การเตรียมพร้อมรับโลกที่ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป”

หมายเหตุ : “บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่สังกัด”

ดร.จิตเกษม พรประพันธ์ ฝ่ายเศรษฐกิจการเงินภูมิภาค สปท.

ประสบการณ์การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจจริง การเข้าถึงบริการทางการเงิน และการกำกับสถาบันการเงิน
จบปริญญาเอกด้านนโยบายสาธารณะ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ชอบแลกเปลี่ยนพูดคุยกับคนหลากหลาย เพื่อนำมาประกอบการทำงานดูแลเศรษฐกิจจริง

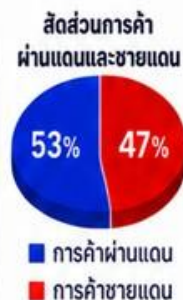
สุเมธ พุกฤทธิ์ ฝ่ายเศรษฐกิจการเงินภูมิภาค สปท.

ทำงานด้านนโยบายการเงินและเศรษฐกิจจริงในเชิงภาคประชาสังคม 10 ปี สนใจการออกแบบ
สถาปัตยกรรมทางการเงินที่เกื้อกูลเศรษฐกิจจริงที่คนกับธรรมชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
สำเร็จการศึกษา Master of Development Practice, University of California, Berkeley
ด้วยทุนเบงกาลี

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจการค้าผ่านแดนและชายแดนไทย: ภาพสะท้อนปี 2568

เศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย ปี 2568 กำลังเปลี่ยนโครงสร้าง

ปัญหามิรัฐศาสตร์ ความขัดแย้งภายในประเทศเพื่อนบ้าน และการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานกำลังกระทบการค้า โลจิสติกส์ การจ้างงาน และเศรษฐกิจจังหวัดชายแดน

ภาพรวมปี 2568: ขยายตัวรวมราว 6% แต่โครงสร้างไม่เหมือนเดิม

2 การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ชัดเจน

1 การค้าผ่านแดนโต

จากการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานภูมิภาค

สปป.ลาว: **+32%**
เป็นทางผ่านสำคัญสู่จีน
ผ่านเส้นทาง R3A, R9, R12

มาเลเซีย: ผ่านแดน
+15.3%
เป็นช่องทางสู่
สิงคโปร์
(hub กระจายสินค้าไปทั่วโลก)

บทบาทใหม่ของบางพื้นที่ชายแดน =
ศูนย์ขนส่ง คลังสินค้า และจุดเชื่อม supply chain

แต่ยังมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนเส้นทางโลจิสติกส์ของจีน
และข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2 การค้าชายแดนหด

จากความขัดแย้งและกิจกรรมสีเทา

เมียนมา: **-6%**

- ความไม่สงบและการปิดด่าน
กระทบแม่สอด
- การค้าผ่านด่านแม่สอด
ลดลงมาก
- เศรษฐกิจบางส่วนเคย
พึ่งพากิจกรรมสีเทา

กัมพูชา: **-47%**

- การปิดด่านทำให้การค้า
ชายแดนหดตัวหนัก
- มูลค่าการค้าชายแดน
ปี 2568 ลดลงมาก
- ตลาด โรงแรม ร้านอาหาร
และโรงพยาบาลชายแดน
ได้รับผลกระทบ

ผลกระทบไม่ได้เกิดแค่กับการค้า
แต่ลามไปถึงรายได้ การจ้างงาน
และธุรกิจบริการในเมืองชายแดน

สิ่งที่กำลังเปลี่ยน ไม่ใช่แค่ตัวเลขการค้า

ที่มา: กรมศุลกากร, กรมสรรพากร, ข้อมูลจากการลงพื้นที่และหารือผู้ประกอบการ ภาคเอกชน อุตสาหกรรม และหน่วยงานภาครัฐ
ในจังหวัดพื้นที่ชายแดน ภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจและธุรกิจ Business Liaison Program (BLP) ของธนาคารแห่งประเทศไทย